

Ministerstwo
Rolnictwa
i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30,
00-930 Warszawa

Fundacja Programów
Pomocy dla Rolnictwa
FAPA
ul. Wspólna 30,
00-930 Warszawa

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Znak sprawy: ZFS-6900-07-13

OGŁOSZENIE O KONKURSACH VII EDYCJA

Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA jako Podmiot Wdrażający dla działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

OGŁASZA KONKURSY NA REALIZACJĘ OPERACJI SZKOLENIOWYCH DLA OSÓB ZATRUDNIONYCH W ROLNICTWIE

Źródło finansowania: Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego.

I. PRZETWÓRSTWO NA POZIOMIE GOSPODARSTWA ROLNEGO WARUNKIEM DYWERSYFIKACJI DOCHODU RODZIN ROLNICZYCH (ZBOŻA, OWOCE, MIĘSO I MLEKO) ORAZ PODSTAWY SPRZEDAŻY BEZPOŚREDNIEJ.

Nr konkursu	Obszar objęty operacją	Budżet konkursu [zł]	Minimalna liczba osób do przeszkolenia
1.	Konkurs o zasięgu ogólnopolskim	3 000 000,00	3 000

Wymagane jest, aby szkolenia były dostępne dla uczestników z obszaru całego kraju.

Wykonawca operacji powinien zapewnić:

- salę dydaktyczną z wyposażeniem umożliwiającym wykorzystanie prezentacji multimedialnych;
- zakład przetwórczy odebrany, zatwierdzony i wpisany do rejestru podmiotów prowadzących działalność przetwórczą nadzorowaną w zakresie działalności MLO na podstawie decyzji Powiatowego Lekarza Weterynarii oraz zakład odebrany i zatwierdzony na podstawie decyzji Państwowego Inspektora Sanitarnego;
- surowce do przeprowadzenia zajęć praktycznych na szkoleniach.

Wymagane jest, aby każdy z uczestników szkolenia brał udział w zajęciach praktycznych w „małym zakładzie” w zakresie przetwarzania zbóż, owoców, mięsa oraz mleka.

Czas trwania szkolenia: dwudniowe szkolenia (łącznie 15 godzin, w tym 11 godzin wykładów z wykorzystaniem środków dydaktycznych oraz 4 godziny zajęć praktycznych w „małym zakładzie” w zakresie przetwarzania zbóż, owoców, mięsa oraz mleka).

Ramowy program szkolenia:

Lp.	Tematyka
1.	Sprzedaż surowców i żywności przetworzonej z gospodarstwa - marginalna, lokalna i ograniczona (MLO), bezpośrednia.
2.	Znakowanie produktów żywnościowych - wymagania i obowiązki producenta.
3.	Proces zatwierdzania i rejestracji działalności związanej z produkcją i wprowadzaniem produktów żywnościowych do obrotu.

4.	Zagrożenia w przetwórstwie żywności - Dobre praktyki produkcyjne i higieniczne.
5.	Możliwości pozyskania środków na wsparcie działalności przetwórczej, dystrybucji i promocji żywności w ramach środków UE w latach 2014-20.
6.	Zagadnienia marketingu, reklamy i promocji produktów żywnościowych.
7.	Charakterystyka surowców i ich dobór do kierunku przerobu.
8.	Technologie przetwarzania dla wybranych produktów.
9.	Techniczne i ekonomiczne aspekty uruchomienia małego zakładu przetwórczego. Remont, adaptacja czy budowa?
10.	Przykłady rozwiązań technologicznych i zastosowania urządzeń w przetwórstwie zbóż, owoców, mięsa oraz mleka.
11.	Przetwarzanie zbóż, owoców, mięsa oraz mleka. Zajęcia praktyczne w „małym zakładzie”.
Razem godzin 15	

Wnioskodawca, zainteresowany danym konkursem, przedstawia szczegółowy program szkolenia w oparciu o ramowy program szkolenia wymieniony dla poszczególnych tematów. Każde z zaplanowanych szkoleń powinno uwzględniać wszystkie zagadnienia wymienione w ramowym programie, przynajmniej w podstawowym zakresie.

Wymagania odnośnie materiałów szkoleniowych. Wykonawca powinien zapewnić uczestnikom szkoleń materiały szkoleniowe w formie broszury dla każdego zakresu tematycznego (zboża, owoce, mięso oraz mleko) o minimalnej liczbie 30 stron, w formacie A5 lub A4, oprawionej, drukowanej metodą offsetową, zawierającej elementy graficzne w pełnym kolorze, ze stroną tytułową i okładką w pełnym kolorze, z wizualizacją na zewnętrznej stronie okładki z wyraźnym i czytelnym wskazaniem udziału Wspólnoty Europejskiej w finansowaniu operacji, a także zapewnić przybory szkoleniowe (teczka, długopis, notatnik formatu A4).

Liczba uczestników w jednej grupie szkoleniowej: 10 – 30 osób.

II. ZARZĄDZANIE GOSPODARSTWEM ROLNYM ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM KORZYŚCI Z PROWADZENIA RACHUNKOWOŚCI W GOSPODARSTWIE ROLNYM – zasięg wojewódzki.

Nr konkursu	Województwo	Budżet konkursu [zł]	Minimalna liczba osób do przeszkolenia
2.	dolnośląskie	203 415,00	573
3.	kujawsko- pomorskie	217 260,00	612
4.	lubelskie	607 050,00	1 710
5.	lubuskie	95 850,00	270
6.	łódzkie	429 195,00	1 209
7.	małopolskie	518 655,00	1 461
8.	mazowieckie	759 345,00	2 139
9.	opolskie	90 525,00	255
10.	podkarpackie	464 340,00	1 308
11.	podlaskie	274 770,00	774
12.	pomorskie	138 450,00	390
13.	śląskie	248 145,00	699
14.	świętokrzyskie	329 085,00	927
15.	warmińsko- mazurskie	141 645,00	399

16.	wielkopolskie	369 180,00	1 039
17.	zachodniopomorskie	113 090,00	319

Wymagane jest, aby szkolenia były dostępne dla uczestników z obszaru całego województwa.

Wykonawca operacji powinien zapewnić salę dydaktyczną z wyposażeniem umożliwiającym wykorzystanie prezentacji multimedialnych.

Czas trwania szkolenia: dwudniowe szkolenia (łącznie 14 godzin, w tym 7 godzin wykładów oraz 7 godzin zajęć praktycznych z wykorzystaniem środków dydaktycznych).

Ramowy program szkolenia:

Lp.	Tematyka wykładów
1.	Czym jest i co obejmuje rachunkowość gospodarstwa rolnego ?
2.	Najważniejsze pojęcia w rachunkowości rolniczej
3.	Zasady rachunkowości rolniczej
4.	Rodzaje ksiąg rachunkowych i zasady ich prowadzenia
5.	Aktywa i pasywa jednostki gospodarczej
6.	Sprawozdania finansowe: - Rachunek strat i zysków - Bilans finansowy - Cash-Flow
7.	Wykorzystanie danych rachunkowości do podejmowania decyzji operacyjnych i rozwojowych: - Raporty i ich analiza - Controlling – planowanie i analiza odchyleń
8.	Tematyka ćwiczeń praktycznych
	Wycena składników majątkowych gospodarstwa rolnego
	Rachunek wyników wg wybranych scenariuszy
	Analiza odchyleń realizacji od planu
	Wyznaczanie kosztów kluczowych
	Obliczanie wskaźników z elementami analizy
Razem godzin 14	

Wnioskodawca, zainteresowany danym konkursem, przedstawia szczegółowy program szkolenia w oparciu o ramowy program szkolenia wymieniony dla poszczególnych tematów. Każde z zaplanowanych szkoleń powinno uwzględniać wszystkie zagadnienia wymienione w ramowym programie, przynajmniej w podstawowym zakresie.

Wymagania odnośnie materiałów szkoleniowych. Wykonawca operacji powinien zapewnić uczestnikom szkoleń materiały szkoleniowe w formie broszury, której treść musi być zgodna z wzorcową broszurą, przekazaną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Broszura powinna być wydrukowana w formacie A5 lub A4, oprawiona, wydrukowana metodą offsetową, zawierająca elementy graficzne w pełnym kolorze, ze stroną tytułową i okładką w pełnym kolorze, z wizualizacją na zewnętrznej stronie okładki z wyraźnym i czytelnym wskazaniem udziału Wspólnoty Europejskiej w finansowaniu operacji. Wykonawca powinien także zapewnić uczestnikom szkoleń scenariusze rachunków wyników do zajęć praktycznych przekazane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz przybory szkoleniowe (teczka, długopis, notatnik formatu A4).

Liczba uczestników w jednej grupie szkoleniowej: 10 – 30 osób.

III. INTEGROWANA PRODUKCJA ROŚLIN

Nr konkursu	Obszar objęty operacją	Budżet konkursu [zł]	Minimalna liczba osób do przeszkolenia
18.	Konkurs o zasięgu ogólnopolskim	2 640 000,00	5 000

Wymagane jest, aby szkolenia były dostępne dla uczestników z obszaru całego kraju, jednak minimalna liczba osób przeszkolonych w poszczególnych województwach powinna być zróżnicowana zgodnie z poniższą tabelą.

Województwo	Minimalna liczba osób do przeszkolenia w poszczególnych województwach
dolnośląskie	250
kujawsko- pomorskie	250
lubelskie	350
lubuskie	150
łódzkie	600
małopolskie	500
mazowieckie	750
opolskie	100
podkarpackie	150
podlaskie	250
pomorskie	250
śląskie	200
świętokrzyskie	250
warmińsko- mazurskie	150
wielkopolskie	650
zachodniopomorskie	150
RAZEM	5000

Wykonawca operacji powinien zapewnić:

- bazę dydaktyczno-lokalową do prowadzenia szkoleń z wyposażeniem umożliwiającym wykorzystanie prezentacji multimedialnych, filmu zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie ochrony roślin (Dz. U. poz. 554).
- dla przeprowadzenia zajęć praktycznych - miejsce umożliwiające wykorzystanie sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, w tym co najmniej opryskiwacz ciągnikowy odpowiednio polowy lub sadowniczy wraz z ciągnikiem lub zespołem napędowym składającym się z silnika i wałka przekaźnika mocy, zapewniającym uzyskanie przez pompę tego opryskiwacza co najmniej minimalnego ciśnienia roboczego dla rozpylaczy zainstalowanych na tym opryskiwaczu.

Ponadto Wykonawca operacji powinien udostępnić uczestnikom szkolenia modelowy zestaw środków ochrony indywidualnej, stosowanych przy wykonywaniu zabiegów środkami ochrony roślin, części do modernizacji sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, przyrządy do regulacji sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, w tym stoper, taśmę mierniczą, kalkulator i cylindry miarowe i wiatromierze.

Czas trwania szkolenia: dwudniowe szkolenia (łącznie 16-godzin), po 8 godzin każdego dnia, prowadzone metodą wykładu z wykorzystaniem pomocy dydaktycznych (prezentacja multimedialna, film),

pokazu techniki wykonywania zabiegów w ochronie roślin oraz ćwiczeń związanych z ewidencjonowaniem czynności w uprawach, zgodnie z zasadami integrowanej produkcji.

Ramowy program szkolenia:

Program szkoleń powinien być realizowany zgodnie z załącznikiem nr 2 lit. a) do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 554) – odpowiednio dla roślin sadowniczych, warzywnych i rolniczych (szkolenia podstawowe).

Wszyscy uczestnicy muszą otrzymać zaświadczenia o ukończeniu szkolenia w zakresie ochrony roślin (zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 10 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 554).

PROGRAM SZKOLENIA W ZAKRESIE INTEGROWANEJ PRODUKCJI ROŚLIN

Program szkolenia podstawowego

Rośliny sadownicze		
Lp.	Temat	Liczba godzin
1	2	3
1	Przepisy prawne w zakresie integrowanej produkcji roślin	0,5
2	Planowanie i zakładanie uprawy sadowniczej	1
	Rola użytków ekologicznych w uprawie integrowanej	
	Wybór stanowiska uprawy	
	Właściwy dobór odmian w aspekcie odporności na patogeny	
	Obsadzanie obrzeży plantacji jako element ograniczający przenikanie zanieczyszczeń	
	Przygotowanie gleby pod założenie upraw sadowniczych	
	Systemy sadzenia roślin sadowniczych	
3	Pielęgnacja gleby	1,5
	Niechemiczne metody zwalczania chwastów	
	Dobór herbicydów do sadu integrowanego	
	Rola ściółkowania	
4	Nawożenie integrowanych upraw sadowniczych	1
	Analiza chemiczna gleby	
	Analiza chemiczna liści	
	Wizualna ocena roślin	
	Racjonalne nawożenie	
	Nawożenie upraw sadowniczych a ochrona środowiska	
	Pobieranie próbek gleby	
	Pobieranie próbek liści	
Stosowanie nawozów mineralnych i organicznych a ochrona środowiska		

5	Ochrona upraw sadowniczych przed chorobami	2
	Sposoby prowadzenia lustracji upraw sadowniczych w celu wykrycia chorób	
	Charakterystyka ważniejszych chorób w uprawach sadowniczych, z uwzględnieniem organizmów wytwarzających mykotoksyny	
	Niechemiczne metody ochrony przed chorobami	
	Zastosowanie progów szkodliwości dla chorób	
	Dobór fungicydów zalecanych do integrowanej produkcji roślin	
6	Ochrona upraw sadowniczych przed szkodnikami	3
	Sposoby prowadzenia lustracji upraw sadowniczych w celu wykrycia szkodników	
	Charakterystyka ważniejszych szkodników	
	Niechemiczne metody ochrony upraw sadowniczych przed szkodnikami	
	Rola organizmów pożytecznych i ich introdukcja w sadowniczych uprawach integrowanych	
	Zastosowanie progów szkodliwości dla szkodników	
	Chemiczne zwalczanie szkodników	
	Zwalczanie gryzoni w uprawach sadowniczych	
	Ochrona upraw sadowniczych przed ptakami	
	Zoocydy zalecane do integrowanej produkcji roślin	
7	Środki ochrony roślin a ochrona środowiska	1,5
	Zabronione zabiegi w uprawach prowadzonych zgodnie z wymaganiami integrowanej produkcji roślin	
	Ochrona organizmów pożytecznych, w szczególności pszczoły miodnej i ich rola w integrowanej produkcji roślin	
	Oddziaływanie środków ochrony roślin na organizmy pożyteczne: pszczoły, owady pożyteczne, mikroorganizmy, ryby, zwierzęta	
	Zmiany zachodzące w środowisku na skutek stosowania środków ochrony roślin	
	Właściwe postępowanie ze środkami ochrony roślin stwarzającymi szczególne zagrożenie dla zdrowia człowieka	
	Właściwe postępowanie z opryskiwaczem przed i po zabiegu	
	Stosowanie środków ochrony roślin w strefach ochronnych źródeł i ujęć wody oraz na terenie uzdrowisk	
	Porównanie metod ochrony roślin stosowanych w rolnictwie ekologicznym, konwencjonalnym i w integrowanej produkcji roślin	
	Monitoring pozostałości środków ochrony roślin w produktach roślinnych i w środowisku	
Środki ochrony środowiska wodnego i wody pitnej		

8	Bezpieczeństwo i higiena pracy (BHP)	1
	Toksyczność środków ochrony roślin i potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi	
	Sposoby wnikania do organizmu: skóra, drogi oddechowe, przewód pokarmowy, błony śluzowe - spojówki	
	Bezpieczeństwo pracy (środki ochrony indywidualnej i zbiorowej oraz odzież i obuwie robocze, prawidłowe przechowywanie, pakowanie i transport, higiena w czasie i po pracy)	
	Ocena zagrożenia i zasady BHP na poszczególnych stanowiskach pracy przy sporządzaniu cieczy roboczej, opryskiwaniu upraw sprzętem ciągnikowym i zabiegach aparaturą plecakową	
	Pierwsza pomoc przy zatruciach środkami ochrony roślin: objawy zatruc, pierwsza pomoc w przypadku zatruc	
9	Technika wykonywania zabiegów w ochronie roślin	3, w tym 2,5 godziny zajęć praktycznych z wykorzystaniem opryskiwacza ciągnikowego sadowniczego
	Sposoby stosowania środków ochrony roślin w zależności od ich formy użytkowej: opryskiwanie, zaprawianie, rozsiewanie, podlewanie, gazowanie, zamglawianie, sublimowanie, zwabianie	
	Przygotowanie opryskiwacza sadowniczego do pracy, w tym: a) sprawdzenie stanu technicznego poszczególnych urządzeń tego opryskiwacza pod kątem ich wpływu na jakość wykonania zabiegu, b) kalibracja tego opryskiwacza, c) dobór parametrów pracy i regulacja tego opryskiwacza, d) dobór rozpylaczy	
	Technika opryskiwania - użytkowanie opryskiwacza	
	Zapobieganie znoszeniu cieczy roboczej podczas zabiegu oraz skażeniom punktowym środkami ochrony roślin	
	Potwierdzanie sprawności technicznej opryskiwacza: a) organizacja systemu badań w regionie, b) wymagania techniczne dla opryskiwacza, c) przygotowanie opryskiwacza do badania	
10	Sposób dokumentowania prowadzonych działań w uprawach sadowniczych zgodnie z wymaganiami integrowanej produkcji roślin	0,5
11	Kontrola integrowanej produkcji roślin	1
Ogółem		16

Rośliny warzywne		
Lp.	Temat	Liczba godzin
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1	Przepisy prawne w zakresie integrowanej produkcji roślin	0,5
2	Lokalizacja plantacji i wybór stanowiska uprawy	1,5
	Rola użytków ekologicznych w uprawie integrowanej	
	Wybór stanowiska uprawy	
	Właściwy dobór odmian w aspekcie odporności na patogeny	
	Płodozmian i zmianowanie (rola roślin strukturotwórczych, międzyplonów i resztek roślinnych w zachowaniu materii organicznej i składników pokarmowych w glebie)	
	Przygotowanie gleby pod założenie uprawy warzywnej	
	Terminy i sposoby siewu i sadzenia roślin warzywnych	
3	Nawożenie integrowanych upraw warzyw	1
	Gospodarka składnikami pokarmowymi a ochrona środowiska	
	Analiza chemiczna gleby podstawą racjonalnego nawożenia (technika i terminy pobierania prób)	
	Zastosowanie nawożenia organicznego jako podstawowego źródła składników pokarmowych (nawozy naturalne – dopuszczalne dawki i terminy stosowania, nawozy zielone)	
	Uzupełniające nawożenie mineralne – bilans składników pokarmowych	
	Ocena wizualna wzrostu i rozwoju roślin, analiza chemiczna próbek liściowych (głównie w uprawach pod osłonami), technika pobierania prób	
	Stosowanie nawozów mineralnych i organicznych a ochrona środowiska	
4	Ochrona upraw warzyw przed chwastami	2
	Agroekologiczne podstawy ochrony przed chwastami	
	Rola Dobrej Praktyki Rolniczej w ochronie przed chwastami	
	Niechemiczne metody ochrony przed chwastami	
	Dobór herbicydów w integrowanej ochronie przed chwastami	
	Metody ograniczania zużycia herbicydów w integrowanej uprawie roślin (zastosowanie adiutantów, dawki dzielone, zabiegi pasmowe i precyzyjne)	

5	Ochrona upraw warzyw przed chorobami	2,5
	Sposoby prowadzenia lustracji uprawy w celu wykrycia chorób	
	Charakterystyka ważniejszych chorób w uprawach warzywnych, z uwzględnieniem organizmów wytwarzających mykotoksyny	
	Rola Dobrej Praktyki Rolniczej w ochronie przed chorobami	
	Niechemiczne metody ochrony uprawy przed chorobami	
	Zastosowanie progów szkodliwości dla chorób	
	Zwalczanie chemiczne chorób	
	Dobór fungicydów zalecanych do integrowanej produkcji roślin	
6	Ochrona warzyw przed szkodnikami	2
	Sposoby prowadzenia lustracji upraw warzyw w celu wykrycia szkodników	
	Charakterystyka ważniejszych szkodników warzyw	
	Rola Dobrej Praktyki Rolniczej w ochronie przed szkodnikami	
	Niechemiczne metody ochrony upraw warzyw przed szkodnikami	
	Rola organizmów pożytecznych w integrowanej uprawie warzyw	
	Zastosowanie progów szkodliwości dla szkodników	
	Dobór zoocydów zalecanych w integrowanej produkcji roślin	
Chemiczne zwalczanie szkodników		
7	Środki ochrony roślin a ochrona środowiska	1
	Zabronione zabiegi w uprawach prowadzonych zgodnie z wymaganiami integrowanej produkcji roślin	
	Ochrona organizmów pożytecznych, w szczególności pszczoły miodnej i ich rola w integrowanej produkcji roślin	
	Oddziaływanie środków ochrony roślin na organizmy pożyteczne: pszczoły, owady pożyteczne, mikroorganizmy, ryby, zwierzęta	
	Zmiany zachodzące w środowisku na skutek stosowania środków ochrony roślin	
	Właściwe postępowanie ze środkami ochrony roślin stwarzającymi szczególne zagrożenie dla zdrowia człowieka	
	Właściwe postępowanie z opryskiwaczem przed i po zabiegu	
	Stosowanie środków ochrony roślin w strefach ochronnych źródeł i ujęć wody oraz na terenie uzdrowisk	
	Porównanie metod ochrony roślin stosowanych w rolnictwie ekologicznym konwencjonalnym i w integrowanej produkcji roślin	
	Monitoring pozostałości środków ochrony roślin w produktach roślinnych i w środowisku	
	Środki ochrony środowiska wodnego i wody pitnej	

8	Bezpieczeństwo i higiena pracy (BHP)	1
	Toksyczność środków ochrony roślin i potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi	
	Sposoby wnikania do organizmu: skóra, drogi oddechowe, przewód pokarmowy, błony śluzowe – spojówki	
	Bezpieczeństwo pracy (środki ochrony indywidualnej i zbiorowej oraz odzież i obuwie robocze, prawidłowe przechowywanie, pakowanie i transport, higiena w czasie i po pracy)	
	Ocena zagrożenia i zasady BHP na poszczególnych stanowiskach pracy przy sporządzaniu cieczy roboczej, opryskiwaniu upraw sprzętem ciągnikowym, zabiegach aparaturą plecakową, zabiegach w uprawach pod osłonami i zaprawianiu nasion	
	Pierwsza pomoc przy zatruciach środkami ochrony roślin: objawy zatruc, pierwsza pomoc w przypadku zatruc	
9	Technika wykonywania zabiegów w ochronie roślin	3, w tym 2,5 godziny zajęć praktycznych z wykorzystaniem opryskiwacza ciągnikowego polowego
	Sposoby stosowania środków ochrony roślin w zależności od ich formy użytkowej: opryskiwanie, zaprawianie, rozsiewanie, podlewanie, gazowanie, zamglawianie, sublimowanie, zwabianie	
	Przygotowanie opryskiwacza polowego do pracy, w tym: a) sprawdzenie stanu technicznego poszczególnych urządzeń tego opryskiwacza pod kątem ich wpływu na jakość wykonania zabiegu, b) kalibracja tego opryskiwacza, c) dobór parametrów pracy i regulacja tego opryskiwacza, d) dobór rozpylaczy	
	Technika opryskiwania – użytkowanie opryskiwacza	
	Zapobieganie znoszeniu cieczy roboczej podczas zabiegu oraz skażeniom punktowym środkami ochrony roślin	
	Potwierdzenie sprawności technicznej opryskiwacza: a) organizacja systemu badań w regionie, b) wymagania techniczne dla sprzętu naziemnego, c) przygotowanie sprzętu naziemnego do badania	
10	Sposób dokumentowania prowadzonych działań w uprawach warzywnych zgodnie z wymaganiami integrowanej produkcji roślin	0,5
11	Kontrola integrowanej produkcji roślin	1
Ogółem		16

Rośliny rolnicze		
Lp.	Temat	Liczba godzin
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1	Przepisy prawne w zakresie integrowanej produkcji roślin	0,5
2	Planowanie i organizacja integrowanej produkcji roślin	2
	Rola zmianowania w kształtowaniu żyzności gleb i stanu sanitarnego zasiewów	
	Znaczenie międzyplonów	
	Wybór stanowiska uprawy	
	Właściwy dobór odmian, w tym wykorzystywanie naturalnej odporności odmian na patogeny oraz wykorzystywanie wyników badań i doświadczeń prowadzonych w ramach Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego	
	Terminy i sposoby siewów roślin rolniczych	
	Zasady uprawy w integrowanej produkcji roślin	
	Rola użytków ekologicznych	
	3	
Niechemiczne metody zwalczania chwastów		
Dobór herbicydów w uprawie integrowanej roślin rolniczych		
Możliwość stosowania zmniejszonych dawek herbicydów		
4	Nawożenie integrowanych upraw rolniczych	1
	Plan nawożenia dla gospodarstwa i poszczególnych pól płodozmianu	
	Rola nawozów naturalnych w podtrzymaniu żyzności gleby	
	Zasady określania potrzeb nawozowych roślin i dawek nawozów	
	Doradztwo nawozowe w integrowanej produkcji roślin	
	Wykorzystanie testów glebowych i roślinnych	
	Dolistne dokarmianie roślin	
	Zasady bezpiecznego stosowania nawozów mineralnych, naturalnych, organicznych i organiczno-mineralnych	
	Nawożenie upraw rolniczych a ochrona środowiska	
Stosowanie nawozów mineralnych i organicznych a ochrona środowiska		

5	Ochrona upraw rolniczych przed chorobami	2
	Sposoby prowadzenia lustracji uprawy w celu wykrycia chorób	
	Charakterystyka ważniejszych chorób w uprawach rolniczych, z uwzględnieniem organizmów wytwarzających mykotoksyny	
	Zastosowanie progów szkodliwości dla chorób	
	Dobór fungicydów zalecanych do integrowanej produkcji roślin	
6	Ochrona upraw rolniczych przed szkodnikami	2,5
	Sposoby prowadzenia lustracji upraw rolniczych w celu wykrycia szkodników	
	Charakterystyka ważniejszych szkodników upraw rolniczych	
	Niechemiczne metody ochrony upraw rolniczych przed szkodnikami	
	Rola organizmów pożytecznych w integrowanej uprawie roślin rolniczych	
	Zastosowanie progów szkodliwości dla szkodników	
	Chemiczne zwalczanie szkodników	
7	Środki ochrony roślin a ochrona środowiska	1,5
	Zabronione zabiegi w uprawach prowadzonych zgodnie z zasadami integrowanej produkcji roślin	
	Ochrona organizmów pożytecznych, w szczególności pszczoły miodnej i ich rola w integrowanej produkcji roślin	
	Oddziaływanie środków ochrony roślin na organizmy pożyteczne: pszczoły, owady pożyteczne, mikroorganizmy, ryby, zwierzęta	
	Zmiany zachodzące w środowisku na skutek stosowania środków ochrony roślin	
	Właściwe postępowanie ze środkami ochrony roślin stwarzającymi szczególne zagrożenie dla zdrowia człowieka	
	Właściwe postępowanie z opryskiwaczem przed i po zabiegu	
	Stosowanie środków ochrony roślin w strefach ochronnych źródeł i ujęć wody oraz na terenie uzdrowisk	
	Porównanie metod ochrony roślin stosowanych w rolnictwie ekologicznym, konwencjonalnym i w integrowanej produkcji roślin	
	Monitoring pozostałości środków ochrony roślin w produktach roślinnych i w środowisku	
	Środki ochrony środowiska wodnego i wody pitnej	

	Bezpieczeństwo i higiena pracy (BHP)	
8	Toksyczność środków ochrony roślin i potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi	1
	Sposoby wnikania do organizmu: skóra, drogi oddechowe, przewód pokarmowy, błony śluzowe – spojówki	
	Bezpieczeństwo pracy (środki ochrony indywidualnej i zbiorowej oraz odzież i obuwie robocze, prawidłowe przechowywanie, pakowanie i transport, higiena w czasie i po pracy)	
	Ocena zagrożenia i zasady BHP na poszczególnych stanowiskach pracy przy sporządzaniu cieczy roboczej, opryskiwaniu upraw sprzętem ciągnikowym, zabiegach aparaturą plecakową, zabiegach w uprawach pod osłonami i zaprawianiu nasion	
	Pierwsza pomoc przy zatruciach środkami ochrony roślin: objawy zatruc, pierwsza pomoc w przypadku zatruc	
	Technika wykonywania zabiegów w ochronie roślin	
9	Sposoby stosowania środków ochrony roślin w zależności od ich formy użytkowej: opryskiwanie, zaprawianie, rozsiewanie, podlewanie, gazowanie, zamglawianie, sublimowanie, zwabianie	3, w tym 2,5 godziny zajęć praktycznych z wykorzystaniem opryskiwacza ciągnikowego polowego
	Przygotowanie opryskiwacza polowego do pracy, w tym: a) sprawdzenie stanu technicznego poszczególnych urządzeń tego opryskiwacza pod kątem ich wpływu na jakość wykonania zabiegu, b) kalibracja tego opryskiwacza, c) dobór parametrów pracy i regulacja tego opryskiwacza, d) dobór rozpylaczy	
	Technika opryskiwania – użytkowanie opryskiwacza	
	Zapobieganie znoszeniu cieczy roboczej podczas zabiegu oraz skażeniom punktowym środkami ochrony roślin	
	Potwierdzanie sprawności technicznej opryskiwacza: a) organizacja systemu badań w regionie, b) wymagania techniczne dla opryskiwacza, c) przygotowanie opryskiwacza do badania	
10	Sposób dokumentowania prowadzonych działań w uprawach rolniczych zgodnie z wymaganiami integrowanej produkcji roślin	0,5
11	Kontrola integrowanej produkcji roślin	1
	Ogółem	16

Wymagania dotyczące podmiotów realizujących szkolenia.

Wnioskodawca przystępujący do konkursu musi być podmiotem uprawnionym do prowadzenia szkoleń w zakresie integrowanej produkcji roślin, wpisanym do prowadzonych przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa rejestrów:

- Rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie prowadzenia szkoleń w zakresie środków ochrony roślin lub
- Rejestru podmiotów niebędących przedsiębiorcami prowadzących szkolenia w zakresie środków ochrony roślin.

W przypadku konsorcjum powyższy wymóg dotyczy każdego z podmiotów konsorcjum.

Wnioskodawca powinien zapewnić wykładowców (w liczbie gwarantującej realizację szkoleń dla rolników), którzy posiadają kwalifikacje, określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 554).

Osoby prowadzące szkolenia w części nie dotyczącej bezpieczeństwa i higieny pracy powinny mieć:

- 1) ukończone studia wyższe na kierunku rolnictwo, ogrodnictwo, leśnictwo, technika rolnicza i leśna, lub studia wyższe, dla których program kształcenia lub zakres kształcenia obejmował treści związane z hodowlą roślin, uprawą roślin, ochroną roślin, hodowlą lasu, ochroną zasobów leśnych, lub z budową, obsługą lub oceną techniczną pojazdów, maszyn i urządzeń stosowanych w produkcji roślinnej, w wymiarze łącznym co najmniej 120 godzin, lub studia podyplomowe w tym zakresie oraz
- 2) ukończone szkolenie wymagane od osób prowadzących szkolenie w zakresie integrowanej produkcji roślin, zgodnie z programem określonym w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia, prowadzonym przez:
 - a. instytuty badawcze prowadzące badania naukowe lub prace rozwojowe z zakresu hodowli, uprawy lub ochrony roślin lub
 - b. Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie, lub
 - c. szkołę wyższą kształcącą w zakresie rolnictwa lub ogrodnictwa.

Powyższe wymogi nie dotyczą pracowników jednostek naukowych, w rozumieniu przepisów o zasadach finansowania nauki, zajmujących się integrowaną produkcją roślin w ramach prowadzonych przez nich badań naukowych lub prac rozwojowych oraz osób prowadzących szkolenia w zakresie integrowanej produkcji roślin, w części dotyczącej bezpieczeństwa i higieny pracy.

Osoby prowadzące szkolenia w części dotyczącej bezpieczeństwa i higieny pracy powinny:

- 1) posiadać kwalifikacje wymagane od doradców rolniczych w rozumieniu przepisów o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz być wpisane na listę takich doradców, prowadzoną przez dyrektora Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie, lub
- 2) mieć:
 - a. ukończoną szkołę ponadpodstawową lub ponadgimnazjalną prowadzącą kształcenie w zawodzie technik bezpieczeństwa i higieny pracy i uzyskać tytuł zawodowy w tym zawodzie lub dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w tym zawodzie lub
 - b. ukończone studia wyższe o specjalności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy lub studia wyższe, dla których program kształcenia lub zakres kształcenia obejmował treści związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, w wymiarze łącznym co najmniej 120 godzin, lub studia podyplomowe w tym zakresie.

Liczba uczestników w jednej grupie szkoleniowej: 20 – 30 osób. Wymagane jest, aby uczestnicy szkoleń byli podzieleni na grupy tematyczne i odrębnie szkoleni w zakresie roślin sadowniczych, roślin warzywnych i roślin rolniczych. Ta sama osoba może uczestniczyć w kilku szkoleniach, lecz z różnych zakresów tematycznych.

Materiały szkoleniowe: Wymagane jest, aby wykonawca operacji opracował i przekazał bezpłatnie wszystkim uczestnikom szkoleń materiały szkoleniowe uwzględniające bloki tematyczne, określone w załączniku nr 2 lit. a) do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 554).

Materiały szkoleniowe mogą być opracowane w formie 3 broszur, o objętości minimum 20 stron każda, przeznaczonych dla sadowników, rolników lub warzywników lub w formie broszury zawierającej wspólną treść dla wszystkich grup producentów rolnych, oraz odrębnych trzech broszur zawierających treści specjalistyczne.

Wymaga się broszur w formacie A5 lub A4, oprawionych, drukowanych metodą offsetową, z elementami graficznymi w pełnym kolorze, ze stroną tytułową i okładką w pełnym kolorze, z wizualizacją na zewnętrznej stronie okładki z wyraźnym i czytelnym wskazaniem udziału Wspólnoty Europejskiej w finansowaniu operacji. Ponadto Wykonawca powinien zapewnić także przybory szkoleniowe (teczka, długopis, notatnik formatu A4).

Wymagane jest, aby wszyscy uczestnicy szkoleń otrzymali wydrukowany przez podmiot szkoleniowy „Notatnik integrowanej produkcji” odpowiednio dla roślin rolniczych, sadowniczych i warzywniczych (ok. 14-15 str. A4), stanowiący załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 czerwca 2013 r. w sprawie dokumentowania działań związanych z integrowaną produkcją roślin (Dz. U. poz. 788), niezbędny do prawidłowej realizacji tematu Lp. 10. „Sposób ewidencjonowania czynności w uprawach rolniczych zgodnie z zasadami integrowanej produkcji”.

Wymagane jest, aby wykonawca operacji dodatkowo wydrukował i przekazał bezpłatnie wszystkim uczestnikom szkoleń materiały szkoleniowe dostępne na stronie internetowej MRiRW z zakresu „Kalibracja opryskiwaczy rolniczych” oraz „Kalibracja opryskiwaczy sadowniczych”, odpowiednio w zależności od zakresu tematycznego szkolenia.

Dodatkowe informacje: Na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW → Informacje branżowe → Ochrona roślin → Integrowana ochrona roślin → Poradniki „Dobra praktyka ochrony roślin” dostępne są, do wykorzystania, następujące materiały szkoleniowe i materiały dydaktyczne:

- „Kalibracja opryskiwaczy rolniczych” (materiał dla doradcy i rolnika oraz prezentacja szkoleniowa);
- „Kalibracja opryskiwaczy sadowniczych” (materiał dla doradcy i rolnika oraz prezentacja szkoleniowa);
- „Bezpieczeństwo i higiena pracy podczas stosowania środków ochrony roślin” (materiał dla rolnika, materiał dla doradcy oraz prezentacja szkoleniowa);
- „Ochrona zapylaczy podczas stosowania środków ochrony roślin” (materiał dla rolnika, materiał dla doradcy oraz film).

Ponadto wykonawcy operacji otrzymają nieodpłatnie, na płycie CD, prezentację pt. „Obowiązujące przepisy prawne w zakresie integrowanej produkcji roślin”.

Podstawy prawne dotyczące tematu „Integrowana produkcja roślin”:

- ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. poz. 455);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 554);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 czerwca 2013 r. w sprawie dokumentowania działań związanych z integrowaną produkcją roślin (Dz. U. poz. 788);
- ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2010 r., Nr 96, poz. 615), zajmujących się integrowaną produkcją w ramach prowadzonych przez nich badań.

IV. STOSOWANIE ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN Z UWZGLĘDNIENIEM ZASAD INTEGROWANEJ OCHRONY – zasięg wojewódzki.

Nr konkursu	województwo	Budżet konkursu [zł]	Minimalna liczba osób do przeszkolenia w ramach szkoleń podstawowych	Minimalna liczba osób do przeszkolenia w ramach szkoleń uzupełniających	Minimalna liczba osób do przeszkolenia razem
19.	dolnośląskie	1 053 357,00	201	2 140	2 341
20.	kujawsko- pomorskie	868 297,00	204	1 726	1 930
21.	lubelskie	2 556 057,00	570	5 110	5 680
22.	lubuskie	412 626,00	81	836	917
23.	łódzkie	1 664 736,00	403	3 296	3 699
24.	małopolskie	2 818 797,00	507	5 757	6 264
25.	mazowieckie	2 757 487,00	713	5 415	6 128

26.	opolskie	431 337,00	85	874	959
27.	podkarpackie	2 598 067,00	506	5 267	5 773
28.	podlaskie	1 024 607,00	258	2 019	2 277
29.	pomorskie	592 307,00	129	1 187	1 316
30.	śląskie	1 616 847,00	283	3 310	3 593
31.	świętokrzyskie	1 404 027,00	309	2 811	3 120
32.	warmińsko-mazurskie	634 417,00	133	1 277	1 410
33.	wielkopolskie	1 605 857,00	372	3 197	3 569
34.	zachodniopomorskie	461 177,00	96	929	1 025

Wymagane jest, aby szkolenia były dostępne dla uczestników z obszaru całego województwa.

Wymagania dotyczące uczestników szkoleń uzupełniających

Zgodnie z art. 64 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o *środkach ochrony roślin* (Dz. U. poz. 455), do odbycia szkoleń uzupełniających kwalifikują się uczestnicy, którzy:

- posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkolenia na podstawie przepisów dotychczasowych w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy lub
- zaświadczenie wydane przez szkołę ponadgimnazjalną lub szkołę wyższą stwierdzające, że w dokumentacji przebiegu nauczania tej osoby zostały uwzględnione wszystkie zagadnienia ujęte w programie szkolenia w danym zakresie lub
- posiadają kwalifikacje wymagane dla osób prowadzących szkolenia w zakresie integrowanej produkcji roślin określone na podstawie art. 72 pkt 2 ww. ustawy lub
- wykonują lub wykonywali działalność jako pracownicy naukowych szkół wyższych lub instytutów badawczych, jeżeli do zakresu ich obowiązków należy lub należało prowadzenie zajęć dydaktycznych, badań naukowych lub prac rozwojowych z zakresu rolnictwa, ogrodnictwa lub leśnictwa lub jako osoby prowadzą lub prowadzili szkolenia w tym zakresie.

Wykonawca operacji powinien zapewnić:

- **salę dydaktyczną z wyposażeniem umożliwiającym wykorzystanie prezentacji multimedialnych oraz filmu;**
- **miejsce umożliwiające wykorzystanie sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, w tym co najmniej opryskiwacz ciągnikowy odpowiednio polowy lub sadowniczy wraz z ciągnikiem lub zespołem napędowym składającym się z silnika i wałka przekładnika mocy, zapewniającym uzyskanie przez pompę tego opryskiwacza co najmniej minimalnego ciśnienia roboczego dla rozpylaczy zainstalowanych na tym opryskiwaczu - dla przeprowadzenia zajęć praktycznych.**

Ponadto Wykonawca powinien udostępnić uczestnikom szkolenia modelowy zestaw środków ochrony indywidualnej, stosowanych przy wykonywaniu zabiegów środkami ochrony roślin, części do modernizacji sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, przyrządy do regulacji sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, w tym stoper, taśmę mierniczą, kalkulator i cylindry miarowe i wiatromierze.

Czas trwania szkolenia: dwudniowe szkolenia stacjonarne podstawowe (łącznie 14-godzin) lub jednodniowe szkolenia stacjonarne uzupełniające (7 godzin).

Ramowy program szkolenia:

W zależności, czy uczestnicy objęci są szkoleniem podstawowym czy uzupełniającym, szkolenia powinny być realizowane zgodnie z odpowiednim, poniższym programem, zamieszczonym w załączniku 4 lit. a) lub b) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi z dn. 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin tj. programem szkoleń w zakresie stosowania środków ochrony roślin sprzętem naziemnym, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach

szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie. Wszyscy uczestnicy muszą otrzymać zaświadczenia o ukończeniu szkolenia w zakresie ochrony roślin (zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 10 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 554).

A. Program szkolenia podstawowego

Lp.	Temat	Liczba godzin*	
1	2	3	
1	Wybrane zagadnienia w zakresie przepisów prawnych	1	
	Wymagania w zakresie nabywania i stosowania środków ochrony roślin		
	Zagrożenia wynikające ze stosowania podrobionych środków ochrony roślin dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska		
	Metody rozpoznawania podrobionych środków ochrony roślin		
	Wymagania dotyczące sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin		
	Dokumentowanie zabiegów ochrony roślin oraz przestrzegania wymagań integrowanej ochrony roślin		
	Postępowanie w przypadku reklamacji środków ochrony roślin		
2	Charakterystyka i stosowanie środków ochrony roślin	1	
	Skład środków ochrony roślin		
	Formy użytkowe środków ochrony roślin		
	Okres karencji i okres prewencji		
	Charakterystyka środków ochrony roślin pod względem stwarzania przez nie zagrożeń dla zdrowia człowieka, pszczół i organizmów wodnych		
	<u>Podział środków ochrony roślin:</u>		b) ze względu na sposób oddziaływania na organizmy szkodliwe:
	a) ze względu na funkcję:		- kontaktowe,
	- roztoczebójcze (akaryocydy),		- żołądkowe,
	- bakteriobójcze (bakteriocydy),		- inhalacyjne,
	- grzybobójcze (fungicydy),		- fungitoksyczne,
- chwastobójcze (herbicydy),	- fungistatyczne,		
- owadobójcze (insektycydy),	- desykujące,		
- mięczakobójcze (moluskocydy),	- inhibujące wzrost i rozwój,		
- nicieniobójcze (nematocydy),	- inne		
- regulatory wzrostu roślin,	c) ze względu na sposób zachowania się na roślinie:		
- odstraszające szkodniki (repelenty),	- powierzchniowe,		
- gryzoniobójcze (rodentycydy),	- wglębne,		
- przyciągające szkodniki (atraktanty),	- systemiczne,		
- kretoobójcze (talpicydy),	- inne.		
- wirusobójcze (wirocydy),			
- inne,			
<u>Czynniki warunkujące skuteczne działanie środków ochrony roślin:</u>	c) dawka środka ochrony roślin,		
a) dobór środka ochrony roślin,	d) warunki atmosferyczne,		
b) termin przeprowadzenia zabiegu,	d) łączne stosowanie agrochemikaliów		

3	Integrowana ochrona roślin	2,5
	Podstawowe wiadomości o organizmach szkodliwych ich zwalczaniu, w tym o: a) organizmach chorobotwórczych, w tym organizmach wytwarzających mykotoksyny, b) chwastach, c) szkodnikach	
	Przegląd metod ochrony roślin, w tym: agrotechniczna, hodowlana, mechaniczna, fizyczna, biologiczna, chemiczna oraz kwarantanna	
	Podstawowe zasady integrowanej ochrony roślin, integrowanej produkcji roślin i rolnictwa ekologicznego	
	Podstawowe wiadomości z zakresu dobrej praktyki ochrony roślin	
	Zwalczanie szkodników artykułów rolno-spożywczych	
4	Technika wykonywania zabiegów w ochronie roślin	4,5, w tym 3,5 godziny zajęć praktycznych z wykorzystaniem opryskiwacza ciągnikowego polowego i sadowniczego
	Sposoby stosowania środków ochrony roślin w zależności od ich formy użytkowej: opryskiwanie, zaprawianie, rozsiewanie, podlewanie, gazowanie, zamgławianie, sublimowanie, zwabianie	
	Przygotowanie opryskiwacza do pracy, w tym: a) sprawdzenie stanu technicznego poszczególnych urządzeń tego sprzętu pod kątem ich wpływu na jakość wykonania zabiegu, d) kalibracja opryskiwacza, c) dobór parametrów pracy i regulacja opryskiwacza, d) dobór rozpylaczy	
	Technika opryskiwania - użytkowanie opryskiwacza	
	Zapobieganie znoszeniu cieczy roboczej podczas zabiegu oraz skażeniom punktowym środkami ochrony roślin	
	Potwierdzanie sprawności technicznej opryskiwacza: a) organizacja systemu badań w regionie, b) wymagania techniczne dla opryskiwaczy, c) przygotowanie opryskiwaczy do badania	

5	Zapobieganie negatywnemu wpływowi środków ochrony roślin na środowisko	3
	Oddziaływanie środków ochrony roślin na organizmy pożyteczne, w szczególności pszczołę miodną - sposoby ograniczania ryzyka	
	Zmiany zachodzące w środowisku na skutek stosowania środków ochrony roślin i sposoby ograniczania tych zmian	
	Środki ochrony środowiska wodnego i wody pitnej, w tym: a) zasady doboru środków ochrony roślin pod kątem wpływu na środowisko wodne i wodę pitną, b) efektywne techniki stosowania środków ochrony roślin zapobiegające skażeniu wody	
	Stosowanie środków ochrony roślin w strefach ochronnych ujęć wody oraz na terenie uzdrowisk	
	Postępowanie ze środkami ochrony roślin i opróżnionymi opakowaniami po środkach ochrony roślin oraz pozostałościami cieczy użytkowej po zabiegu	
	Postępowanie z opryskiwaczem przed zabiegiem i do zabiegu wykonanym przy użyciu środków ochrony roślin	
6	Bezpieczeństwo i higiena pracy przystosowaniu środków ochrony roślin	2
	Przegląd przepisów prawnych	
	Zagrożenia dla zdrowia człowieka podczas stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwacza	
	Drogi wchłaniania środków ochrony roślin do organizmu: doustna, skórna, oddechowa i przez błonę śluzową	
	Środki ochrony indywidualnej i zasady ich użycia	
	Prawidłowe przechowywanie, pakowanie i transport środków ochrony roślin	
	Ocena zagrożenia na poszczególnych stanowiskach pracy, w tym przy: a) sporządzaniu cieczy roboczej, b) zabiegach wykonywanych opryskiwaczem ciągnikowym c) zabiegach wykonywanych opryskiwaczem plecakowym, d) zabiegach wykonywanych w uprawach pod osłonami, e) zaprawianiu nasion	
	Zasady profilaktyki, w tym: a) badania lekarskie, b) wyposażenie apteczki pierwszej pomocy medycznej, c) informacje o najbliższym podmiocie leczniczym oraz numery telefonów do ośrodków toksykologicznych	
	Objawy zatrucia środkami ochrony roślin oraz pierwsza pomoc przy zatruciach tymi środkami lub w razie wystąpienia innych nagłych wypadków	
	Przepisy przeciwpożarowe i zasady postępowania w czasie pożaru, w tym: a) przyczyny i rodzaje zagrożenia, b) drogi pożarowe	
	Postępowanie w przypadku rozlania lub rozsypania środków ochrony roślin	
Ogółem		14

B) Program szkolenia uzupełniającego

Lp.	Temat	Liczba godzin
1	2	3
1	Wybrane zagadnienia w zakresie przepisów prawnych, ze szczególnym uwzględnieniem zmian tych przepisów	1
	Wymagania w zakresie nabywania i stosowania środków ochrony roślin	
	Zagrożenia wynikające ze stosowania podrobionych środków ochrony roślin dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska	
	Metody rozpoznawania podrobionych środków ochrony roślin	
	Wymagania dotyczące sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin	
	Inne istotne zmiany przepisów prawnych dotyczących stosowania środków ochrony roślin	
2	Charakterystyka i stosowanie środków ochrony roślin - aktualizacja wiedzy	0,5
	Zmiany w asortymencie środków ochrony roślin	
	Czynniki warunkujące skuteczne działanie środków ochrony roślin: a) dobór środka ochrony roślin, b) termin przeprowadzenia zabiegu, c) dawka środka ochrony roślin, d) warunki atmosferyczne, d) łączne stosowanie agrochemikaliów	
3	Integrowana ochrona roślin - aktualizacja wiedzy	2
	Wiadomości o organizmach szkodliwych, w tym organizmach wytwarzających mykotoksyny	
	Przegląd nowości dotyczących metod ochrony roślin, w tym: agrotechnicznej, hodowlanej, mechanicznej, fizycznej, biologicznej, chemicznej, integrowanej oraz kwarantanny	
	Zasady integrowanej ochrony roślin, integrowanej produkcji roślin i rolnictwa ekologicznego	
	Dobra praktyka ochrony roślin	
4	Technika wykonywania zabiegów w ochronie roślin - aktualizacja wiedzy	2,5, w tym 1,5 godziny zajęć praktycznych z wykorzystaniem opryskiwacza ciągnikowego polowego i sadowniczego
	Przygotowanie opryskiwacza do pracy, w tym: a) sprawdzenie stanu technicznego poszczególnych urządzeń opryskiwacza pod kątem ich wpływu na jakość wykonania zabiegu, b) dobór parametrów pracy, kalibracja i regulacja opryskiwaczy, c) dobór rozpylaczy	
	Technika opryskiwania - użytkowanie opryskiwacza	
	Zapobieganie znoszeniu cieczy roboczej podczas zabiegu oraz skażeniom punktowym środkami ochrony roślin	
	Potwierdzanie sprawności technicznej opryskiwacza: a) organizacja systemu badań w regionie, b) wymagania techniczne dla opryskiwacza, c) przygotowanie opryskiwacza do badania	

5	Zapobieganie negatywnemu wpływowi środków ochrony roślin na środowisko - aktualizacja wiedzy	0,5
	Oddziaływanie środków ochrony roślin na organizmy pożyteczne, w szczególności pszczołę miodną - aktualizacja wiedzy	
	Zmiany zachodzące w środowisku na skutek stosowania środków ochrony roślin i sposoby ograniczania tych zmian	
	Środki ochrony środowiska wodnego i wody pitnej, w tym: a) zasady doboru środków ochrony roślin pod kątem wpływu na środowisko wodne i wodę pitną, b) efektywne techniki stosowania środków ochrony roślin zapobiegające skażeniu wody	
	Stosowanie środków ochrony roślin w strefach ochronnych ujęć wody oraz na terenie uzdrowisk	
	Postępowanie z opryskiwaczem przed zabiegiem i do zabiegu wykonanym przy użyciu środków ochrony roślin	
	Postępowanie ze środkami ochrony roślin i opróżnionymi opakowaniami po środkach ochrony roślin oraz pozostałościami cieczy użytkowej po zabiegu	
6	Bezpieczeństwo i higiena pracy przy stosowaniu środków ochrony roślin - aktualizacja wiedzy	0,5
	Przegląd przepisów prawnych	
	Zagrożenia dla zdrowia człowieka podczas stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy	
	Środki ochrony indywidualnej i zasady ich użycia	
	Prawidłowe przechowywanie, pakowanie i transport środków ochrony roślin	
	Ocena zagrożenia na poszczególnych stanowiskach pracy, w tym przy: a) sporządzaniu cieczy roboczej, d) zabiegach wykonywanych opryskiwaczem ciągnikowym, c) zabiegach wykonywanych opryskiwaczem plecakowym, d) zabiegach wykonywanych w uprawach pod osłonami, d) zaprawianiu nasion	
	Zasady profilaktyki, w tym: a) badania lekarskie, b) wyposażenie apteczki pierwszej pomocy medycznej, c) informacje o najbliższym podmiocie leczniczym oraz numery telefonów do ośrodków toksykologicznych	
	Objawy zatrucia środkami ochrony roślin oraz pierwsza pomoc przy zatruciach tymi środkami lub w razie wystąpienia innych nagłych wypadków	
	Postępowanie w przypadku rozlania lub rozsypania środków ochrony roślin	
	Ogółem	

Wymagania dotyczące podmiotów realizujących szkolenia.

Wnioskodawca przystępujący do konkursu musi być podmiotem uprawnionym do prowadzenia szkoleń w zakresie stosowania środków ochrony roślin, wpisanym do prowadzonych przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa rejestrów:

- Rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie prowadzenia szkoleń w zakresie środków ochrony roślin lub
- Rejestru podmiotów niebędących przedsiębiorcami prowadzących szkolenia w zakresie środków ochrony roślin.

W przypadku konsorcjum powyższy wymóg dotyczy każdego z podmiotów konsorcjum.

Wnioskodawca powinien zapewnić wykładowców (w liczbie gwarantującej realizację szkoleń dla rolników), którzy posiadają kwalifikacje, określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 554) .

Osoby prowadzące szkolenia w części nie dotyczącej bezpieczeństwa i higieny pracy powinny mieć :

- 1) ukończoną szkołę ponadpodstawową lub ponadgimnazjalną, prowadzącą kształcenie w zawodzie technik rolnik, technik ogrodnik, technik leśnik lub technik mechanizacji rolnictwa i uzyskać tytuł zawodowy w danym zawodzie lub dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w danym zawodzie lub
- 2) ukończone studia wyższe na kierunku rolnictwo, ogrodnictwo, leśnictwo lub technika rolnicza i leśna, lub studia wyższe, dla których program kształcenia lub zakres kształcenia obejmował treści związane z hodowlą roślin, uprawą roślin, ochroną roślin, hodowlą lasu, ochroną zasobów leśnych, lub z budową, obsługą lub oceną techniczną pojazdów, maszyn i urządzeń stosowanych w produkcji roślinnej, w wymiarze łącznym co najmniej 120 godzin, lub studia podyplomowe w tym zakresie.

Osoby prowadzące szkolenia w części dotyczącej bezpieczeństwa i higieny pracy powinny:

- 1) posiadać kwalifikacje wymagane od doradców rolniczych w rozumieniu przepisów o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz być wpisane na listę takich doradców, prowadzoną przez dyrektora Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie, lub
- 2) mieć:
 - a. ukończoną szkołę ponadpodstawową lub ponadgimnazjalną prowadzącą kształcenie w zawodzie technik bezpieczeństwa i higieny pracy i uzyskać tytuł zawodowy w tym zawodzie lub dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w tym zawodzie lub
 - b. ukończone studia wyższe o specjalności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy lub studia wyższe, dla których program kształcenia lub zakres kształcenia obejmował treści związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, w wymiarze łącznym co najmniej 120 godzin, lub studia podyplomowe w tym zakresie.

Liczba uczestników w jednej grupie szkoleniowej: 20 – 30 osób.

Materiały szkoleniowe:

Wszyscy uczestnicy szkoleń powinni otrzymać wydrukowane materiały szkoleniowe w formie broszury obejmującej zagadnienia z poszczególnych bloków tematycznych programu szkoleń w zakresie stosowania środków ochrony roślin sprzętem naziemnym, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie (nie mniej niż 5 str. A4 na każdy z 6 bloków tematycznych – dla szkoleń podstawowych i nie mniej niż 3 str. A4 na każdy z 6 bloków tematycznych szkoleń uzupełniających).

Wymaga się broszur w formacie A5 lub A4, oprawionych, drukowanych metodą offsetową, z elementami graficznymi w pełnym kolorze, ze stroną tytułową i okładką w pełnym kolorze, z wizualizacją na zewnętrznej stronie okładki z wyraźnym i czytelnym wskazaniem udziału Wspólnoty Europejskiej w finansowaniu operacji. Ponadto Wykonawca powinien zapewnić także przybory szkoleniowe (teczka, długopis, notatnik formatu A4).

Dodatkowe informacje: Na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW → Informacje branżowe → Ochrona roślin → Integrowana ochrona roślin → Poradniki „Dobra praktyka

ochrony roślin”) dostępne są, do wykorzystania, następujące materiały szkoleniowe i materiały dydaktyczne.

1. „Kalibracja opryskiwaczy rolniczych” (materiał dla doradcy i rolnika oraz prezentacja szkoleniowa);
2. „Kalibracja opryskiwaczy sadowniczych” (materiał dla doradcy i rolnika oraz prezentacja szkoleniowa);
3. „Bezpieczeństwo i higiena pracy podczas stosowania środków ochrony roślin” (materiał dla rolnika, materiał dla doradcy oraz prezentacja szkoleniowa);
4. „Ochrona zapylaczy podczas stosowania środków ochrony roślin” (materiał dla rolnika, materiał dla doradcy oraz film).

Podstawy prawne dotyczące tematu:

- ustawa z dnia 8 marca 2013 r. *o środkach ochrony roślin* (Dz. U. poz. 455);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. *w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin* (Dz. U. poz. 554);

* * *

Podstawy prawne, w których zawarto zasady, warunki i tryb przyznawania pomocy w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”:

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007- 2013 stanowiący załącznik do obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (M.P. Nr 65, poz. 1035, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013 r., poz. 173);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lipca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 113, poz. 944, z późn. zm.).

* * *

Założenia ogólne dotyczące wszystkich konkursów

1. Wnioskodawca, zainteresowany danym konkursem, wypełnia i składa odrębny wniosek dla danego konkursu, obejmujący cały obszar operacji wskazany w ramach tego konkursu.
2. Za 1 godzinę szkolenia przyjmuje się 45 minut zajęć.
3. Rozpoczęcie szkoleń uwarunkowane jest uzyskaniem pozytywnej opinii (akceptacji) wszystkich materiałów szkoleniowych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
4. Wymogi dotyczące wyżywienia, zakwaterowania i dojazdu uczestników szkolenia oraz kadry dydaktycznej:
 - zapewnienie uczestnikom i wykładowcom bufetu kawowego (wody, kawy, herbaty, soków, herbatników, itp.), obiadu oraz zakwaterowania dla zainteresowanych uczestników o standardzie minimum turystycznym, a osobom korzystającym z noclegu zapewnienie śniadań i kolacji;
 - zapewnienie transportu dla uczestników szkolenia do miejsca jego realizacji lub zwrot kosztów dojazdu.
5. Przewiduje się, że konkurs zostanie rozstrzygnięty w kwietniu 2014 r.
6. **Termin realizacji szkoleń:** od podpisania umowy i nie dłużej niż do 30 kwietnia 2015 r. z zastrzeżeniem, że zajęcia dla osób zatrudnionych w rolnictwie nie powinny być planowane w okresie od 1 maja do 30 września 2014 r.
7. **Termin realizacji operacji:** nie dłużej niż do 30 czerwca 2015 r.

8. Operacja może być realizowana w jednym etapie albo więcej niż jednym etapie, każdy z etapów nie może trwać krócej niż 2 miesiące.
9. Szkolenia powinny zakończyć się wydaniem uczestnikom zaświadczeń o ukończeniu szkolenia.

* * *

**Miejsce składania wniosków: Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, gmach Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, pokój nr 253,
w godz. 9:00-15:00.**

**Termin składania wniosków dla wszystkich ogłaszanych konkursów:
od 21 listopada 2013 r. do 20 grudnia 2013 r. do godz. 15:00.**

Dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy jest dzień wpływu tego wniosku do Fundacji.

- *rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lipca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 113, poz. 944, z późn. zm.)*
- *Formularz wniosku o przyznanie pomocy*
- *Formularze załączników do wniosku o przyznanie pomocy*
- *Instrukcja wypełniania wniosku o przyznanie pomocy*
- *Formularz umowy o przyznanie pomocy*
- *Formularze załączników do umowy*
- *Formularz wniosku o płatność*
- *Formularze załączników do wniosku o płatność*
- *Instrukcja wypełniania wniosku o płatność*
- *Formularz wniosku następcy o przyznanie pomocy*
- *Formularze załączników do wniosku następcy o przyznanie pomocy*
- *Instrukcja wypełniania wniosku następcy o przyznanie pomocy*
- *Formularz umowy o przyznanie pomocy z następcą prawnym/nabywcą całości lub części przedsiębiorstwa*
- *Formularze załączników do umowy z następcą prawnym/nabywcą całości lub części przedsiębiorstwa*

Dodatkowe informacje można uzyskać wysyłając zapytania: faks nr (22) 623-19-09,
e-mail, T.Gielo@fapa.org.pl, M.Koselski@fapa.org.pl lub w godz. 9:00 - 15:00 pod numerami telefonów:
(22) 623-19-01, (22) 623-19-55, (22) 623-19-62.